

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., професор Лоханова Н.О.
«___» _____ 2019р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 6.030509 облік і аудит
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою облік і аудит
(назва освітньої програми)

за темою: «Дебіторська заборгованість підприємства як об'єкт обліку та контролю: сучасний стан та напрямки удосконалення (на прикладі ТОВ «ПРОФІТ НВК»)»

Виконавець

студент(ка) обліково-економічного
факультету 42 групи

Юдкіна Анастасія Віталіївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

старший викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Кубік Валентина Дмитрівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	5
1.1. Економічна сутність, види, класифікація і сучасні погляди на трактування поняття дебіторської заборгованості.....	5
1.2. Питання нарахування і використання резерву сумнівних боргів (український та міжнародний досвід).....	11
1.3. Проблемні питання в обліку дебіторської заборгованості.....	16
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ І ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ У ТОВ «ПРОФІТ НВК»	22
2.1. Загальна характеристика ТОВ «ПРОФІТ НВК».....	22
2.2. Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві... ..	28
2.3. Недоліки в обліку розрахункових операцій з дебіторами у ТОВ «ПРОФІТ НВК» та рекомендації до їх усунення.....	41
РОЗДІЛ 3. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ І ДІЮЧА ПРАКТИКА КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ У ТОВ «ПРОФІТ НВК» ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ	45
3.1. Організація системи контролю у ТОВ «ПРОФІТ НВК», використання даних у системі управління підприємством та рекомендації щодо її поліпшення.....	45
3.2. Аналіз стану, складу і структури дебіторської заборгованості на підприємстві.....	50
3.3. Управлінський облік як напрямок удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОФІТ НВК».....	55
ВИСНОВКИ	60
Список використаних джерел	63
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах господарювання одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку можна вважати облік дебіторської заборгованості, що пов'язано із загостренням проблем неплатежів. Нажаль, нині господарюючі суб'єкти передусім вирішують власні проблеми замість виконання фінансових платіжних зобов'язань перед партнерами. У процесі фінансово-господарської діяльності кожне підприємство вступає в певні економічні взаємовідносини з іншими суб'єктами господарювання, в результаті цього відбуваються господарські операції, суттєвою складовою частиною яких, з погляду фінансової стабільності підприємства, є дебіторська заборгованість. При цьому наявність значної частки суттєво погіршує фінансовий стан підприємства, відволікає грошові кошти з господарського обороту, що призводить до зниження темпів виробництва і результативних показників його діяльності, тобто супроводжується непрямими втратами його доходів.

На сьогоднішній день, особливо актуальним є вивчення обліку та дослідження аналізу і аудиту дебіторської заборгованості з метою забезпечення максимальних гарантій для користувачів фінансової звітності щодо достовірності, реальності, повноти і законності наведеної інформації.

Мета і задачі дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних аспектів її обліку та контролю, а також управління нею в умовах ринкової економіки, нарахування резерву сумнівних боргів, обґрунтування теоретичних, методичних і практичних положень, щодо удосконалення системи обліку і контролю дебіторської заборгованості.

Для розкриття поставленої мети у кваліфікаційній роботі передбачається вирішити такі завдання:

1. вивчити бухгалтерські аспекти обліку дебіторської заборгованості;
2. вивчити податкові аспекти обліку дебіторської заборгованості;

3. теоретичні аспекти та методика нарахування резерву сумнівних боргів;
4. дослідити облік дебіторської заборгованості ТОВ «ПРОФІТ НВК»;
5. на основі порівняння теоретичних знань і практики діяльності базового підприємства сформулювати висновки та пропозиції щодо удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є облік і контроль дебіторської заборгованості у ТОВ «ПРОФІТ НВК».

Предметом дослідження є методика обліку, контролю та економічного аналізу дебіторської заборгованості на вітчизняних підприємствах.

Методи дослідження. Методологічними основами кваліфікаційної роботи є методи документального, порівняльно-економічного та системного аналізу. При проведенні дослідження застосовують способи узагальнення інформації, метод аналогій та порівнянь.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною та правовою базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, що регламентують облік, контроль і аналіз дебіторської заборгованості підприємства, а також матеріали періодичних та спеціалізованих видань, дані первинного, аналітичного та синтетичного бухгалтерського обліку, звітні показники та установчі документи підприємства, на якому проводилися дослідження.

Основні положення роботи, висновки та пропозиції базуються на використанні та узагальненні нормативних актів, літературних джерел, матеріалів періодичних видань, електронних ресурсів.

ВИСНОВКИ

Основні методологічні засади формування дебіторської заборгованості та інформації про неї висвітлює П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

Згідно з П(С)БО 10: «Дебіторська заборгованість – це суми заборгованості дебіторів на певну дату».

Деякі українські вчені розглядають дебіторську заборгованість як кошти, вилучені у підприємства, або на певний термін знаходяться в інших осіб. Дане визначення не є досить коректним, бо воно потребує уточнення. Так, кошти, що вилучені у підприємства, не завжди перетворюються у дебіторську заборгованість.

Отже, основні рекомендації щодо вдосконалення обліку, дебіторської заборгованості можуть бути такі:

1. Своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стабільності підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування [12];

2. Винаходити можливості збільшення кількості замовників з метою зменшення масштабу ризику несплати;

3. Контролювати стан розрахунків за простроченими заборгованостями. В умовах інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство реально одержує лише частину вартості виконаних робіт. Тому необхідно розширити систему авансових платежів;

4. Створювати резерв сумнівних боргів;

5. Своєчасно виявляти недопустимі види дебіторської заборгованості, до яких, передусім, відносяться прострочена заборгованість покупців понад три місяці.

Основним видом діяльності ТОВ «ПРОФІТ НВК» є покрівельні роботи (за КВЕД 43.91).

Організаційна структура ТОВ «ПРОФІТ НВК» має лінійно-функціональну структуру.

Головний бухгалтер здійснює облік коштів підприємства і господарських операцій з грошовими та матеріальними ресурсами, встановлює результати фінансово-господарської діяльності підприємства і інші, керує роботою з економічного стимулювання та планування на підприємстві, підвищенню продуктивності праці, виявленню і використанню виробничих резервів поліпшенню організації виробництва, праці і заробітної плати, організації госпрозрахунку та ін.

Основними об'єктами організації облікового процесу є: облікові документи; носії облікових документів; рух носіїв; технологія і забезпечення облікового процесу.

Первинні документи підлягають обов'язковій перевірці головним бухгалтером товариства. При цьому він здійснює перевірку за формою (перевіряє повноту і правильність оформлення документів, наявність у них обов'язкових реквізитів) і за змістом (встановлює відповідність господарської операції чинному законодавству, логічну ув'язку окремих показників).

Розрахунки з покупцями і замовниками проводяться за допомогою документу «Рахунок-фактура». При заповненні цього документу вказується покупець або замовник (в електронному документі покупець обирається з довідника «Контрагенти»), валюта розрахунків, вказується що продається, реквізити договору, строк і вид оплати, кількість, ціна і сума (окремо ПДВ).

Синтетичний і аналітичний облік дебіторської та кредиторської заборгованостей у ТОВ «ПРОФІТ НВК» організований таким чином, щоб забезпечувати прозорість і простоту формування необхідних розкриттів інформації в фінансовій звітності, а також управління цими активами і зобов'язаннями.

Для прийняття своєчасних рішень щодо існуючої політики управління дебіторською заборгованістю істотне значення мають актуальність і якість інформації про стан розрахунків з дебіторами, що формується на базі даних

бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання. Але форма обліку дебіторської заборгованості, яка рекомендована нормативно, не враховує специфіки активу, що зумовлює наявність різних ознак його класифікації і велику кількість методів оцінювання.

ТОВ «ПРОФІТ НВК», у випадку обрання консервативної кредитної політики, наполягає на повній попередній оплаті продукції. Помірна кредитна політика характеризується прихильністю постачальника до повної попередньої оплати продукції, але при веденні переговорів із основними контрагентами із позитивною діловою репутацією розглядається можливість знижок за умовами оплати.

Отже, діяльність організації при наявності постійної дебіторської заборгованості, тобто відстрочка платежів - звичайне явище, наслідок нормальних господарських відносин в умовах ринку.

При розумному управлінні, тобто за умови виправданості та збалансованості боргів, це не несе за собою негативних наслідків.

Пропоновані рекомендації сприятимуть удосконаленню організації обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «ПРОФІТ НВК», підвищенню ефективності його виробничо-господарської діяльності та зміцненню позицій на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белозерцев В. С. Фактори впливу на динаміку та якість дебіторської заборгованості підприємства: теоретичний аспект. *Технологічний аудит и резерви виробництва*, 2015. С. 4-10.
2. Внутрішній контроль підприємства малого бізнесу. URL: <http://www.26-2.ru/qa/1609-vnutrenniy-kontrol-predpriyatiya-malogo-biznesa>. (дата звернення: 02.05.2019).
3. Гавриловський О. С. Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси (вип.10.1). *Особливості оподаткування резерву сумнівних боргів*, 2013.
4. Галяутдинова А. Р. Проблемы управления дебиторской задолженностью на предприятии и пути их решения, Том 16, №20, 2015. С. 3425-3440.
5. Гангал Л. С. Основні проблеми та шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості. URL: http://www.rusnauka.com/18_EN_2009/Economics/48184.doc.htm (дата звернення: 02.05.2019).
6. Голов С. Ф. Футурологія бухгалтерського обліку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку* № 794, 2014. С. 153-157.
7. Губіна І. Резерв сумнівних боргів: створення та використання. *Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації*. № 48. 2007. 68 с.
8. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік. *Управління дебіторською заборгованістю*. URL: pidruchniki.com/17280924/finansi/upravlinnya_debitorskoju_zaborgovanistyu (дата звернення: 02.05.2019).
9. Дебіторська заборгованість URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дебіторська_заборгованість (дата звернення: 02.05.2019).
10. Оподаткування дебіторської заборгованості, яка погашається підприємством – боржником підприємцю, після припинення ним своєї

підприємницької діяльності / Державна фіскальна служба України. URL: <http://kyiv.sfs.gov.ua/okremi-storinki/arhiv1/print-288095.html> (дата звернення: 02.05.2019).

11. Дронова Ю. В. Дебіторська заборгованість в теплоенергетиці: причини виникнення та шляхи вирішення проблеми, № 2, 2016. С. 274-280.

12. Дубровська Є. В. Методичний інструментарій щодо управління дебіторською заборгованістю. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. Вип. 3, 2009. С. 299-308.

13. Єфімов О. Заборгованість: звичайна – сумнівна – безнадійна. Бухгалтерія. № 17, 2010. С.30-37.

14. Інтерактивна бухгалтерія. Списання товарної безнадійної дебіторської заборгованості: облік й оподаткування. 20.07.2016 р., URL: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/5125> (дата звернення: 02.05.2019).

15. Кириченко Т. В. Фінансовий менеджмент. Підручник./ Видавничо-торгова корпорація «Дашков і К», 2013. 484 с.

16. Коблянська О. І. Методологічні аспекти обліку та аудиту дебіторської заборгованості. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка №77-78, 2008. С.28-34.

17. Косолапова М. В. , Свободин В. А. Комплексний економічний аналіз господарської діяльності. Підручник/ Видавничо-торгова корпорація «Дашков і К», 2016. 246 с.

18. Костюнік О.В., Турова Л.Л., Ковтуненко В.М. Шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості. Агросвіт, № 6, 2016. С. 29-31.

19. Кубік В. Д. Основы учетной политики в информационном обеспечении учета, контроля и управления предприятием. *Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. Сучасна економічна наука: нові гіпотези, тенденції та перспективи розвитку.* Луганск, 2013. С. 241-244. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/2078> (дата звернення: 02.05.2019).

20. Кудрицька Ж.В., Апарова О.В. Методологічні підходи до вирішення проблем організації обліку та внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами. Науковий вісник АМУ. Серія: Економіка, 2011. С. 106-113.

21. Купріянова Л. М., Болдирєв А. Н. Оцінка ефективності управління дебіторської заборгованості. 2015. С. 47-55. URL: <http://www.fa.ru/dep/mne/Pages/Arhiv.aspx>. (дата звернення: 02.05.2019).

22. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік; Підручник. 3-тє вид., перероб. і доп.- Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2009. 670 с. URL: <http://uchebniks.net/book/96-finansovij-oblik-navchalnij-posibnik-lishilenko-ov/15-26-oblik-amortizaciyi-ta-znosu-osnovnix-zasobiv-i-nematerialnix-aktiviv.html> (дата звернення: 02.05.2019).

23. Лищенко О. Г., І. С. Серєда Управління дебіторською заборгованістю як фактором фінансової стійкості підприємства. Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво №3, 2010. С. 84-89

24. Лінг В. В. Управління дебіторською заборгованістю на підприємстві. Економіка і підприємництво № 10, 2015. С. 1166-1169.

25. Марінець О. Фермерське господарство: розподіл доходу. Журнал «Вістник» № 23(881), 17.06.16 URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/9918> (дата звернення: 02.05.2019).

26. Матицина Н. Фінансова політика підприємства як інструмент управління дебіторською заборгованістю. Бухгалтерський облік і аудит № 7, 2005. С. 25-26.

27. Матицина Н.О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю. ж. Бухгалтерський облік і аудит № 12, 2015. С. 38–42.

28. Москалюк Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. № 721, 2012. С. 173-179.

29. Москалюк Г.О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрями удосконалення і розвитку. Електронне наукове видання Дніпропетровського державного аграрного університету «Ефективна економіка» № 3, 2013. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>. (дата звернення: 02.05.2019).

30. Москалюк Г. О. Облік дебіторської заборгованості: навчальний посібник. Фінансовий облік-1 / за ред. В. Ф. Максимова. Одеса: ОНЕУ, 2015. С. 172-232.

31. Попазова, О. В. Тенденції змін дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємствах України. Агро світ № 7, 2008. С. 40-41.

32. Потриваєва Н.В. Місце дебіторської заборгованості у фінансових активах підприємства. Ел. наукове видання «Ефективна економіка», № 2, 2015. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3945> (дата звернення: 02.05.2019).

33. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV: зі змінами і доповненнями від 05.10.2017 №2164 VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 05.05.2018).

34. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку. Положення від 08.10.1999 № 237: зі змінами і доповненнями від 30.11.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. (дата звернення: 02.05.2019).

35. Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева Є.Б. Сучасний економічний словник: 6-е вид., перероб. і доп. - М. «ІНФРА-М», 2011. 512 с.

36. Сергієнко О. В., Грекова В. А. Організація внутрішнього контролю дебіторської заборгованості. Молодий вчений № 15, 2017. С. 464-467. URL: <https://moluch.ru/archive/149/42047/> (дата звернення: 02.05.2019).

37. Словник фінансово-правових термінів: за заг. ред. Воронової Л. К.: 2-е вид., доповн. К.: Алерта, 2011. 558 с. URL: <http://ndi-fp.nusta.com.ua/newsView/85/>

38. Стоун Д., Хитчинг К. Бухгалтерський облік та фінансовий аналіз/ пер. з англ. Ю.А. Огибин , Г.А. Огибів, 1998. 302 с.
39. Сурніна К. С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств / автореф. дис. канд.економ. наук : спец. 08.06.04 Бухгалтерський облік, аналіз та аудит, 2002. 19 с.
40. Сурніна К.С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.е.н.: 08.06.04 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит”. Луганськ, 2002. 19 с.
41. Усач, Б. Ф. Контроль і ревізія: підручник К. : Знання-Прес, 2002. 253 с.
42. Федорович Р. В., Загородна О. М., Серединська В. М. Фінансовий аналіз. Навчально-методичний посібник/ Вид-во «Астон», 2006. 149 с.
43. Хендриксен, Э. С., Ван Бреда, М.Ф. Теорія бухгалтерського обліку / М. Фінанси і статистика, 2009. 576 с.
44. Шатохіна О. Особливості обліку дебіторської заборгованості, сумнівних боргів. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5654?issue=129> (дата звернення: 02.05.2019).

Д о д а т к и